

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	15
-------------------	----

I. CHARAKTERYSTYCZNE CECHY PROFESJOLOGII 19

1.1. Historyczne źródła profesjonalizmu i profesjologii	19
1.2. Warunki powstawania i rozwoju nowych dziedzin wiedzy i nauk.....	31
1.3. Pojęcie „profesjologii”	35
1.4. Cele profesjologii	36
1.5. Funkcje profesjologii	37
1.6. Zadania profesjologii	37
1.7. Przedmiot badań naukowych profesjologii.....	38
1.8. Podstawowe przesłanki profesjologii	39
1.9. Terminologia naukowa profesjologii	41
1.10. Działy profesjologii	43
1.11. Związek profesjologii z innymi naukami o człowieku	44
1.12. Problemy badawcze profesjologii	45
1.13. Metody naukowych badań profesjologii.....	46
1.14. Profesjologia jako nauka społecznie użyteczna.....	47
1.15. Profesjoznawstwo jako integralny składnik profesjologii.....	48
1.16. Początki i stan rozwoju profesjologii.....	51

II. ZAWÓD I PRACA JAKO PODSTAWOWE WARUNKI

PROFESJONALNEGO ROZWOJU CZŁOWIEKA..... 54

1.17. Podstawowe pojęcia i ich opis.....	54
1.17.1. Zdrowie człowieka.....	54
1.17.2. Aktywność człowieka.....	56
1.17.3. Działanie i działalność człowieka	60
1.17.4. Czynności człowieka	64
1.17.5. Profesjonalna wiedza człowieka.....	66
1.17.6. Profesjonalne umiejętności człowieka	70
1.17.7. Zawód człowieka	72
1.17.8. Klasyfikacja zawodów i specjalności	80
1.17.9. Model zawodu i jego charakterystyka.....	85
2.1.10. Profesjonalna praca człowieka	90
2.1.11. Modele pracy ludzkiej.....	97

2.1.12. Dziedziny pracy ludzkiej	99
2.1.13. Podział pracy ludzkiej według badań amerykańskich.....	99

III. PROFESJONALNA PRACA CZŁOWIEKA 102

3.1. Poradnictwo i doradztwo profesjonalne	102
3.2. Profesjonalny start absolwentów szkół zawodowych.....	106
3.3. Dobór kadr pracowniczych	110
3.4. Wydajność pracy człowieka.....	113
3.5. Profesjonalne zmęczenie i znużenie pracownika	115
3.6. Zmianowość w pracy profesjonalnej	119
3.7. BHP i wypadkowość w pracy profesjonalnej.....	121
3.8. Profesjonalne współdziałanie i rywalizacja	126
3.9. Decyzje życiowe i profesjonalne pracujących.....	128
3.10. Kierowanie zespołami pracowniczymi.....	131
3.11. Lęki i zagrożenia pracowników.....	135
3.12. Innowacyjność w pracy profesjonalnej	137
3.13. Zarządzanie zakładem pracy.....	139
3.14. Pracownik w profesjonalnej przestrzeni	142
3.15. Przedsiębiorczość w pracy profesjonalnej	145
3.16. Pracownik a marketing	147
3.17. Pracownik a reklama jego wytworów	148
3.18. Niepełnosprawność i profesjonalna rehabilitacja pracowników	150
3.19. Manipulacja człowiekiem pracy.....	154
3.20. Komunikacja interpersonalna pracujących	157
3.21. Różne postacie pracy człowieka.....	160
3.22. Człowiek pracy jako bezrobotny.....	166

IV. TEORETYCZNE PODSTAWY PROFESJOLOGII.....168

4.1. Podstawowe twierdzenia o profesjonalnym rozwoju człowieka.....	168
4.2. Profesjonalny a ogólny rozwój człowieka	174
4.3. Teoretyczne podstawy profesjonalnego rozwoju człowieka.....	179
4.3.1. Ogólne teorie rozwoju człowieka.....	179
4.3.1.1. Teoria energetyzmu życia ludzkiego.....	180
4.3.1.2. Teoria potrzeb ludzkich	182
4.3.1.3. Teoria czynności ludzkich	183
4.3.1.4. Teoria sensu życia ludzkiego	185

4.3.1.5. Teoria podziału pracy ludzkiej.....	186
4.3.2. Szczegółowe teorie profesjonalnego rozwoju człowieka	187
4.3.2.1. Teorie wyboru zawodu.....	187
4.3.2.2. Teorie uczenia się zawodu	191
4.3.2.3. Teorie pracy zawodowej.....	197
4.3.3. Dynamiczne teorie profesjonalnego rozwoju człowieka	200
4.3.3.1. Teoria ciągłości rozwojowej.....	200
4.3.3.2. Teoria miejsca i przestrzeni społeczno-zawodowej człowieka w podziale zawodów i pracy ludzkiej.....	202
4.3.4. Teoria ograniczonego potencjału rozwojowego w profesjonalnym kształceniu osób niepełnosprawnych (Podstawowe założenia)	210
4.3.4.1. Objasnienia podstawowych terminów	210
4.3.4.2. Główne twierdzenia teorii	211
4.3.5. Teoria profesjonalnych zmian rozwojowych człowieka	213
4.3.5.1. Objasnienia terminów podstawowych.....	214
4.3.5.2. Główne twierdzenia teorii	217

V. TYPY I METODY NAUKOWYCH BADAŃ PROFESJOLOGII.....222

5.1. Objasnienia pojęć: „typ badań”, „metoda badań”	222
5.2. Typy badań i ich charakterystyka	223
5.2.1. Badania opisowe	223
5.2.2. Badania korelacyjne	223
5.2.3. Badania eksperymentalne.....	224
5.2.4. Badania modelowe	225
5.2.5. Badania monograficzne	226
5.2.6. Badania diagnostyczne.....	226
5.2.7. Badania międzykulturowe	228
5.2.8. Badania porównawcze.....	228
5.2.9. Badania podłużne	229
5.2.10. Badania poprzeczne	229
5.2.11. Badania podłużno-poprzeczne	230
5.2.12. Badania biegu życia	230
5.3. Typowe metody profesjologii	231
5.3.1. Główne czynności badawcze	231
5.3.2. Metoda profesjograficzna	233
5.3.3. Metoda analizy, oceny i interpretacji wytworów działania	234
5.4. Metody pomocnicze profesjologii	238

5.4.1. Metoda obserwacyjna	238
5.4.2. Metoda eksperymentalna	243
5.4.3. Metoda testowa	248
5.4.4. Metoda autobiograficzna	253
5.4.5. Metoda wywiadu i rozmowy	260
5.4.6. Metoda ankietowa	264
5.4.7. Metoda kwestionariuszy i inwentarzy osobowości	267
5.4.8. Metoda socjometryczna	270
5.4.9. Metoda introspekcyjna	276
5.4.10. Metoda statystyczna	278
5.5. Kompleksowe stosowanie metod badań	279
5.6. Poznawcza wartość metod badań	279
5.7. Refleksje ogólne o metodach badań	281

VI. WARUNKI PROFESJONALNEGO ROZWOJU 282

6.1. Wprowadzenie.....	282
6.2. Podmiotowe uwarunkowania rozwoju.....	284
6.2.1. Biologiczne uwarunkowania rozwoju	284
6.2.2. Fizyczne uwarunkowania rozwoju	292
6.2.3. Psychiczne uwarunkowania rozwoju.....	294
6.3. Przedmiotowe uwarunkowania rozwoju.....	296
6.3.1. Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju.....	296
6.3.2. Techniczne uwarunkowania rozwoju	297
6.3.3. Kulturowe uwarunkowania rozwoju	300
6.3.4. Społeczne uwarunkowania rozwoju	301
6.3.5. Pedagogiczne uwarunkowania rozwoju	306
6.3.6. Integracyjny wpływ warunków podmiotowych i przedmiotowych na profesjonalny rozwój człowieka	307

VII. PROCES PROFESJONALNEGO ROZWOJU 309

7.1. Ogólna periodyzacja rozwoju człowieka.....	309
7.1.1. Stadia i fazy rozwoju ogólnego.....	309
7.1.2. Narodziny stadialności profesjonalnego rozwoju	312
7.1.2.1. Okresy rozwojowe wyboru zawodu.....	312
7.1.2.2. Okresy przebiegu pracy zawodowej	313
7.1.2.3. Stadia biegu życia zawodowego	313

7.2. Okresy profesjonalnego rozwoju i ich charakterystyka.....	314
7.2.1. Charakterystyka okresu profesjonalnej preorientacji dzieci.....	316
7.2.1.1. Ustalenia terminologiczne.....	316
7.2.1.2. Charakterystyka okresu	317
7.2.1.3. Właściwości profesjonalnego rozwoju dzieci.....	318
7.2.2. Charakterystyka okresu profesjonalnej orientacji młodzieży	328
7.2.2.1. Ustalenia terminologiczne.....	328
7.2.2.2. Charakterystyka okresu	330
7.2.2.3. Właściwości profesjonalnego rozwoju młodzieży	331
7.2.3. Charakterystyka okresu profesjonalnego uczenia się.....	332
7.2.3.1. Ustalenia terminologiczne.....	332
7.2.3.2. Charakterystyka okresu	333
7.2.3.3. Właściwości profesjonalnego rozwoju uczniów szkół zawodowych	335
7.2.4. Charakterystyka okresu profesjonalnej pracy dorosłych	352
7.2.4.1. Ustalenia terminologiczne.....	352
7.2.4.2. Charakterystyka okresu	352
7.2.4.3. Właściwości profesjonalnego rozwoju pracujących	353
7.2.5. Charakterystyka okresu postprofesjonalnej reminiscencji i refleksji emerytów i rencistów	367
7.2.5.1. Ustalenia terminologiczne.....	367
7.2.5.2. Charakterystyka okresu	368
7.2.5.3. Właściwości życia pozawodowego emerytów i rencistów	368

VIII. WYNIKI PROFESJONALNEGO ROZWOJU.....372

8.1. Wyniki rozwoju i ich charakterystyka.....	372
8.1.1. Ustalenia terminologiczne	372
8.1.2. Główne kategorie wyników profesjonalnego rozwoju	373
8.1.3. Dojrzałość psychospołeczna młodzieży do wyboru zawodu	374
8.1.3.1. Dojrzałość psychiczna młodzieży.....	374
8.1.3.2. Dorosłość społeczna młodzieży.....	375
8.1.4. Sukcesy szkolno-zawodowe uczących się zawodu.....	377
8.1.4.1. Sukcesy szkolne	377
8.1.4.2. Sukcesy zawodowe	377
8.1.5. Kwalifikacje społeczno-zawodowe absolwentów szkół zawodowych.....	378
8.1.5.1. Ustalenia terminologiczne.....	378
8.1.5.2. Poziomy kwalifikacji społeczno-zawodowych	381
8.1.6. Przydatność społeczno-zawodowa absolwentów szkół zawodowych.....	383

8.1.6.1. Ustalenia terminologiczne	383
8.1.6.2. Rodzaje przydatności do pracy absolwentów szkół zawodowych	385
8.1.7. Sukcesy społeczno-zawodowe pracujących	386
8.1.7.1. Ustalenia terminologiczne	386
8.1.7.2. Trudności w osiąganiu sukcesów społeczno-zawodowych	387
8.1.7.3. Wartość sukcesów społeczno-zawodowych	388
8.1.8. Profesjonalna osobowość pracownika	389
8.1.8.1. Ustalenia terminologiczne	389
8.1.8.2. Składniki i cechy profesjonalnej osobowości pracownika.....	390

IX. METODY STYMULACJI PROFESJONALNEGO ROZWOJU.....393

9.1. Objasnienia wprowadzajace	393
9.2. Metody stymulacji profesjonalnego rozwoju dzieci i uczniow klas poczatkowych w okresie preorientacji	395
9.3. Metody stymulacji profesjonalnego rozwoju uczniow starszych klas i gimnazjum w okresie orientacji	395
9.4. Metody stymulacji profesjonalnego rozwoju uczniow szkół zawodowych w okresie uczenia się zawodu	396
9.5. Metody stymulacji profesjonalnego rozwoju dorosłych w okresie kwalifikowanej pracy	397
9.6. Metody stymulacji aktywności życiowej emerytów i rencistów w okresie reminiscencji i refleksji postzawodowej	399

X. WYBRANE WYNIKI BADAŃ PROFESJONALNEGO ROZWOJU.....402

10.1. Prozawodowe marzenia dzieci	402
10.1.1. Problem, metody i teren badań.....	402
10.1.2. Wyniki badań.....	405
10.1.3. Przejawy prozawodowych marzeń dziecięcych.....	405
10.1.4. Motywacja prozawodowych marzeń dziecięcych	406
10.1.5. Wiedza dzieci o wybranych zawodach i pracy ludzkiej	407
10.1.6. Źródła wiedzy dzieci o wybranych zawodach i pracy ludzkiej.....	407
10.1.7. Czynności dzieci związane z wyborem zawodu i pracy	408
10.1.8. Pewność – niepewność spełnienia się marzeń dziecięcych	409
10.1.9. Prozawodowe marzenia dziewczynek i chłopców	409
10.1.10. Prozawodowe marzenia dzieci a poziom ich inteligencji	410
10.1.11. Prozawodowe marzenia dzieci a ich pochodzenie społeczne.....	411

10.1.12. Prozawodowe marzenia dzieci a poziom wykształcenia ich rodziców.....	412
10.1.13. Stwierdzenia badawcze	413
10.1.14. Wnioski wynikające ze stwierdzeń badawczych	414
10.1.15. Postulaty i refleksje ogólne o wynikach badań.....	416
10.2. Postzawodowa aktywność emerytów i rencistów	416
10.2.1. Przejawy postzawodowej aktywności.....	417
10.2.2. Uwarunkowania postzawodowej aktywności.....	418
10.3. Twórcza aktywność postzawodowa emerytów i rencistów	419
10.3.1. Przejawy twórczej aktywności.....	419
10.3.2. Uwarunkowania twórczej aktywności.....	420
XI. POMOCNICZY SŁOWNIK PROFESJOLOGII.....	422
11.1. Wprowadzenie.....	422
11.2. Terminy profesjologiczne (przykłady)	423
XII. TEST ĆWICZENIOWY KMC 2016 – POZNAJ PROFESJOLOGIĘ	434
12.1. Instrukcja dla studenta.....	434
12.2. Metryczka studenta	435
12.3. Zadania testowe	435
A) Jak nazywamy – nazywa się?	435
B) Jak inaczej nazywamy – nazywa się?	440
C) Co oznaczają terminy?	441
D) Jaka jest pełna nazwa skrótów?.....	441
E) Prawda czy fałsz?	442
F) Jakie jest zakończenie zdania?	444
12.4. Klucz oceny wyników testu	449
BIBLIOGRAFIA ŹRÓDŁOWA I POMOCNICZA.....	451
POSŁOWIE AUTORSKIE	471